

KAMER MUZIEK NIJMEGEN

73E SEIZOEN
2022—2023

NSvK-CONCERT 1
DONDERDAG 13 OKTOBER 2022
20.15 UUR

LIZA FERSCHTMAN
— VIOOL
ENRICO PACE
— PIANO

CONCERTGEBOUW DE VEREENIGING
NIJMEGEN

Na dit eerste concert uit onze serie, volgen er nog meer. Op 13 oktober kunt u bij ons [voor de resterende zes concerten](#) nog abonnementen kopen (voor slechts €140). Vraag ernaar bij de NSvK-tafel in de foyer van De Vereniging.

De Nederlandse violiste Liza Ferschtman is een graag geziene gast bij de Nijmeegse Stichting voor Kamermuziek. Zij staat bekend om haar gepassioneerde optredens, interessante programma's en communicatieve vaardigheden. Als dochter van Russische muzikanten groeide zij op in een door muziek doordrenkte omgeving. In 2006 ontving ze de Nederlandse Muziekprijs: de hoogste onderscheiding voor een musicus in Nederland. Ook meesterpianist Enrico Pace is geen onbekende op het NSvK-podium. Hij studeerde piano aan het Rossini Conservatorium in Pesaro, won in 1989 het Tweede Internationaal Franz Liszt Pianoconcours, en hield zich daarnaast bezig met orkest-directie en compositie. Hij vormt een duo met de violist Frank Zimmermann en speelt onder andere regelmatig samen met Liza Ferschtman.

In 1801 schreef Ludwig van Beethoven (1770–1827) wanhopig aan zijn arts over zijn toenemende doofheid. 'Mijn gehoor is de afgelopen drie jaar steeds slechter geworden', klaagde hij: 'Ik leef een ellendig leven; twee jaar lang heb ik bijna alle sociale bijeenkomsten vermeden'. Het was voor hem onmogelijk om mensen te vertellen dat hij doof was. Toch stapte hij vervolgens weer vol goede moed in het leven, allereerst met een reeks van drie sonates voor piano en viool, waarvan we vanavond de eerste zullen horen.

Vanwege zijn voorgeschiedenis zou je bij dit stuk mogelijk een krachtige opening verwachten. Het tegendeel is het geval, en een bijna lyrisch thema dient zich aan. Zou Beethoven de twee hoofdthema's hebben omgedraaid? Maar als je vervolgens weer een zangthema hoort, besef je dat dit het echte tweede thema moet zijn. Beethoven houdt onze aandacht gevangen met een spel tussen hard en zacht. Zo ook in de doorwerking, waarin hij ons bovendien op allerlei compositorische vondsten, waaronder een minifuga, trakteert.

Het hoogtepunt van de sonate is ongetwijfeld het Adagio molto espressivo met maar liefst drie prachtige thema's, waarvan alleen het derde een wat somberdere toon aanslaat. Dit deel illustreert heel duidelijk dat Beethoven een groot voorbeeld was voor Schubert. Het derde, en laatste, deel toont Beethovens grote kunsten op het gebied van de variatie. Bovendien horen we hier hoe de viool zich steeds meer emancipeert ten opzichte van de piano, wat vooruit hint naar een meer gelijkwaardige rol in latere sonates met deze instrumenten.

Maurice Ravel (1875–1937) vertolkte zelf de pianopartij van zijn Sonate in G (1923-1927), terwijl zijn oude studiegenoot, de componist George Enescu de vioolpartij op zich nam. Daarmee vormt dit stuk ook een bijzondere brug naar het laatste werk van het programma van vanavond.

Het Allegretto begint met een subtiel pastoraal thema in de piano. Wanneer de viool dat thema overneemt, blijft de piano heel lichtvoetig en breekbaar een geheel eigen partij spelen. De lyrische viool blijft daar bovendien zingen. Het tweede thema kenmerkt zich door staccato's. Een derde thema ligt weer bij de viool en is zeer expressief. Al deze subtiele thema's keren terug in een doorwerking. Hier komt de muziek heel even tot een gepassioneerd hoogtepunt. Het is een wonder hoe Ravel deze twee zo verschillend klinkende instrumenten zo subliem met elkaar heeft verbonden. Aan het einde horen we nog even een prachtige cantilene in de viool, en sluit de piano af met een verre herinnering aan het begin van de sonate. In het tweede deel van het stuk doet de jazz zijn intrede. De viool imiteert instrumenten als de saxofoon en de banjo, terwijl de piano meer als slaginstrument functioneert.

programma

1 Ludwig van Beethoven (1770–1827)

Vioolsonate nr. 6 in A, op. 30/1 (1801–02)

- I. Allegro
- II. Adagio molto espressivo
- III. Allegretto con variazioni

2 Maurice Ravel (1875–1937)

Vioolsonate nr. 2 in G (1923–27)

- I. Allegretto
- II. Blues (Moderato)
- III. Perpetuum mobile (Allegro)

pauze

3 Dmitri Sjostakovitsj (1906–1975)

Selectie uit 24 Preludes voor viool en piano, op 34 (1932–33)

— arr. Dimitri Tsyganov

4 George Enescu (1881–1955)

Vioolsonate nr. 3 in a, op. 25 (1926)

— 'Dans le caractère populaire roumain'

- I. Moderato malinconico
- II. Andante sostenuto e misterioso
- III. Allegro con brio, ma non troppo mosso

volgend concert

woensdag 2 november 2022

Quatuor Tchalik, Dania Tchalik — pianokwintet

muziek van Hahn, Escaich en Franck

website

Ga naar www.kamermuzieknijmegen.nl voor de naklank bij dit concert, aanmelden voor de nieuwsbrief, informatie over abonnementen / losse kaartverkoop, etc.

hartelijk dank

De Nijmeegse Stichting voor Kamermuziek dankt haar abonneementhouders, vrienden van de NSvK, adverteerders en de hierna genoemde sponsors hartelijk voor hun bijdragen.

- Stichting Vivace, Groesbeek
- Hekkelman Advocaten & Notarissen, Nijmegen/Arnhem
- Vangoud Advocaten, Arnhem
- Boekhandel Roelants, Nijmegen
- Digishock Studios, Nijmegen

Het derde deel lijkt met zijn jazz-achtige stijl bijna een voortzetting van het tweede deel. De piano is weer grotendeels het slaginstrument, terwijl de viool snelle reeksen laat horen. Een opzweepende passage leidt naar een effectvol slot.

In 1933 componeerde **Dmitri Sjostakovitsj** (1906–1975), in navolging van Chopin en Skrjabin, een reeks van 24 Preludes voor piano (opus 34). We horen een kleine selectie uit deze reeks, gearrangeerd voor viool en piano. Het resultaat is zeer geslaagd, want als je deze muziek hoort, lijkt het alsof hij precies voor deze twee instrumenten is geschreven. De typische klankwereld van Sjostakovitsj is hierin onmiskenbaar, evenals zijn mentale reactie op de sombere tijden waarin dit werk tot stand kwam.

De Derde sonate voor viool en piano in a wordt beschouwd als het absolute meesterwerk van **George Enescu** (1881–1955). Een belangrijke inspiratiebron was de muziek van de zogenaamde Lăutari, rondtrekkende boeren- of Roma-musici die een grote rol speelden in de landelijke Roemeense cultuur. De muziek is gebaseerd op de metrische en ritmische dansen, en tegelijkertijd vooral ook op het vrije ritme van de doina, een melancholisch klaaglied. De piano en de viool bootsen de instrumenten van de Lăutari na: de fluit door de viool, en de cimbalom en de kobza (een soort luit) door de piano.

Het Moderato malinconico begint als zo'n doina, waarbij de viool en de piano elkaar imiteren, stimuleren en uitdagen. De muziek lijkt geïmproviseerd, maar Enescu noteert juist alles uiterst nauwkeurig en met allerlei aanwijzingen. De liedvorm gaat tegen het einde over in een dans die geleidelijk aan tot stilstand komt.

Het Andante sostenuto e misterioso heeft ook weer het karakter van een doina, maar is milder en welluidender. Dit deel heeft een emotionele en geheimzinnige intensiteit. De inzet bestaat uit een reeks repeterende noten in een onverbidde-lijk ritme op de piano, waar bovendien de viool in schijnbare vrijheid haar lied laat horen. In het middendeel verandert de muziek vrij onverwachts in een virtuoos en opzweepend samenspel. Dan keert de doina weer terug, nu nog lieflijker en milder van sfeer dan in het begin.

Het Allegro con brio is tot slot weer van een totaal ander karakter. De verschillende variaties op een rondothema lijken op een berendans uit Moldavië. Nu eens is de piano de gangmaker, dan weer gaat de viool voluit. Verrassend is het moment waarop de piano weer als een cimbalom klinkt, terwijl de viool zich daar iets later bij aansluit. Tegen het einde wordt de muziek almaar virtuozer, rauwer en vuriger. Een spectaculairder slot van dit grootse eerbetoon van Enescu aan zijn volksmuziek kun je je niet wensen.

Gerard op het Veld